

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

ZPRAVODAJ SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU
ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Listopad 2006

5. ročník

2/2006

Z OBSAHU:

- Ještě jej můžeme vidět
- střevlíček 3
- Požár u Jetřichovic 4-7
- Nový kříž na Růžáku 8
- Geologické okénko 9
- Vydra a losos
- společný život 10-11
- Vyhubené a neznámé
druhy Labských
pískovců 12
- Seminář Minulosti
Českého Švýcarska 13
- Ochrana přírody
versus turistika 14-15
- Letní česko-německý
tábor dětí a mládeže 16

Léto bohaté na katastrofy

Sucho trvalo až příliš dlouho, takže požáry na sebe nenechaly čekat. Sotva však dohaslo požářiště u Jetřichovic, jež ukončilo období sucha, poznamenala Hřensko dvě skalní říční, ke kterým došlo pro změnu v důsledku bouřek a mohutných dešťů.

Ve čtvrtek 10. srpna 2006 se na mezinárodní silnici vedoucí z obce Hřensko směrem k hranici přechodu se SRN zřítíl pískovcový balvan o objemu přibližně 0,6 m³. Při pádu bloku nebyl nikdo zra-

něn a ani nedošlo ke hmotným škodám. Jeho odklizení ze středu frekventované silnice zajistila pracovní četa a policie obce Hřensko, a tak nedošlo ani k dlouhodobějšímu omezení provozu.

Zaměstnanci oddělení geologie - skalní čety SNP České Švýcarsko provedli detailní průzkum skalního svahu nad místem dopadu i v jeho okolí. Zjistili přitom, že nešlo o odlomenou část skalní stěny či skalního masívu.

(Dokončení na straně 2)

K odklizení skalního bloku o objemu 4 m³ bylo zapotřebí těžké techniky.

Léto bohaté na katastrofy

(Dokončení ze strany 1)

Jednalo se o samostatný pískovcový blok, který se nacházel volně, vysoko ve svahu, téměř až na úpatí skalních stěn.

Uvolnění bloku bylo zapříčiněno podmáčením půdního podloží v důsledku intenzivních srážek. Dalším impulsem k pohybu mohl být též pád suchého stromu v jeho těsné blízkosti. Objem padajícího materiálu byl původně mnohem větší, neboť část pískovce o objemu 0,4 m³ zůstala zaklíněna za vzrostlými stromy v horní polovině svahu. Trajektorie pádu balvanu je v terénu dobře viditelná díky množství menších čerstvých úlomků pískovce a též dle výrazného poškození kmenů vzrostlých stromů (a to až do výšky 2 m). Vše vypovídá o velké rychlosti i síle pohybu po strmém svahu směrem dolů.

Podrobnou dokumentaci terénu bylo o přibližně 400 m dále zjištěno další čerstvé řícení – pád volného skalního bloku, způsobený rovněž ulomením a pádem suchého stromu. Tento blok se díky své

menší kubatuře (cca 0,2 m³) našťastí na zastavil uprostřed svahu, na rovné turistické cestě, a neohrozil tak provoz na mezinárodní silnici.

Hned v pondělí 21. srpna došlo k dalšímu řícení. Tentokrát nikoli v bezcelním pásmu, nýbrž v obydlené a turisticky frekventované zóně (kámen se zasloužil o to, že toto datum na popularitě už nikdy nezíská). V noci se zřítíl **skalní blok o objemu cca 4 m³**.

Blok dopadl do prostoru parkoviště nad hotelem Klepáč a na přilehlou silnici vedoucí z obce Hřensko směrem na Mezní Louku. Parkoviště i silnice byly pádem bloku o velké kubatuře poškozeny. Obrovskou gravitační sílu padajícího bloku dokládá i několik vyvrácených a zpěrážených vzrostlých smrků. **Bylo opravdu velké štěstí, že k tomuto řícení došlo v nočních hodinách a ne přes den, kdy je právě toto turisty hojně využívané parkoviště plné automobilů.**

Skalní řícení bylo způsobeno vyvrácením velké borovice, která byla svými

kořeny vrostlá do pískovcového masivu. Padající strom svou silou způsobil odtržení části pískovcového masivu, jenž se poté zřítíl do údolí. Silnice u parkoviště byla v ranních hodinách provizorně částečně uzavřena a skalní blok byl postupně rozebrán pracovníky skalní čety s pomocí těžké techniky ve spolupráci se silničáři. Svah byl zdokumentován a byl zajištěn z hlediska možnosti pohybu spadlých stromů či eroze řícením strženého materiálu.

Obecně je známo, že právě stromy se v oblasti NP ČŠ velkou měrou podílejí na řícení pískovcových skal, ať už jde o zmiňované vývraty či klínové působení jejich kořenového systému.

Přestože šlo v tomto případě o území zmapované a pokryté monitorovacím systémem, došlo zde k **nečekanému pádu skalního bloku** z relativně stabilní skalní stěny. V případě jako tento, kdy je pád skalního objektu způsoben např. vývratem stromu při silné bouřce, se nedá řícení dopředu rozpoznat a přes veškerou snahu Správy NP nelze tohoto typu řícení včas účinně zabránit.

Prozatím v této oblasti nebezpečí dalšího řícení snad nehrozí. Nicméně vzhledem k faktu, že svah nad zástavbou v obci Hřensko i nad frekventovanou silnicí je velmi strmý a je pokryt desítkami podobných skalních bloků i množstvím volného kamení, nelze podobné riziko do budoucna vyloučit. Celou problematiku bude nutné řešit dlouhodobě a komplexněji. Jedním z účinných řešení, která by mohla částečně snížit případné riziko takovýchto **nečekaných sesuvů** či pádu pískovcových bloků menších kubatur, jsou například vysokozátěžové ochranné ploty.

Části skalního řícení, které dopadly na mezinárodní silnici u hraničního přechodu.

Zuzana Vařilová,
Antonín Votápek

Ještě jej můžeme vidět - střevlíček (*Bembidion argenteolum*)

V minulých dílech o vzácných a ojediněle se vyskytujících druzích jsme se zabývali výhradně obratlovci. Je však vhodné připomenout, že problém ústupu řady druhů se týká také těch nejmenších, a to bezobratlých. Velmi aktuálním a zajímavým příkladem jsou drobní střevlíkovití brouci rodu *Bembidion*, v literatuře nazývaní také šídlatci. Rod obsahuje řadu velmi specializovaných druhů. Vysoké nároky na prostředí, současně s nekontrolovanou činností člověka, pak zapřičiňují jejich mizení na rozsáhlých územích. Přítomnost těchto druhů hovoří o kvalitách a vůbec zachovalosti přírodního prostředí.

V rámci zmíněného rodu jsou v současné době jedněmi z nejvzácnějších zástupců vysoce specializovaného podrodu *Bracteon*.

V České republice se vyskytovaly tři druhy, z nichž již pouze s *B. litorale* se můžeme ještě vzácně setkat. Druhy *B. velox* a *B. argenteolum* byly po skoro stoleté absenci jednoznačně prohlášeny za vyhynulé na území Čech i Moravy.

Výše jmenované druhy jsou svým výskytem pevně vázány na otevřené písčité břehy vodních toků. V korytě je toto prostředí situováno na náplavových březích, kde se ukládá materiál a vytváří se lavičky a náplavy. Morfologické úpravy koryt, především regulace, napřimování toků či vytváření jezů razantně narušily kolísání hladiny a vytváření náplavů. Významný faktor, jenž

prostředí náplavů také významně dotváří, bývají také povodně. Celkově soubor těchto činitelů, z pohledu lidské činnosti velmi konfliktních, nedával pestře zbarveným a prudce létajícím „*Bracteonům*“ velkou šanci na přežití.

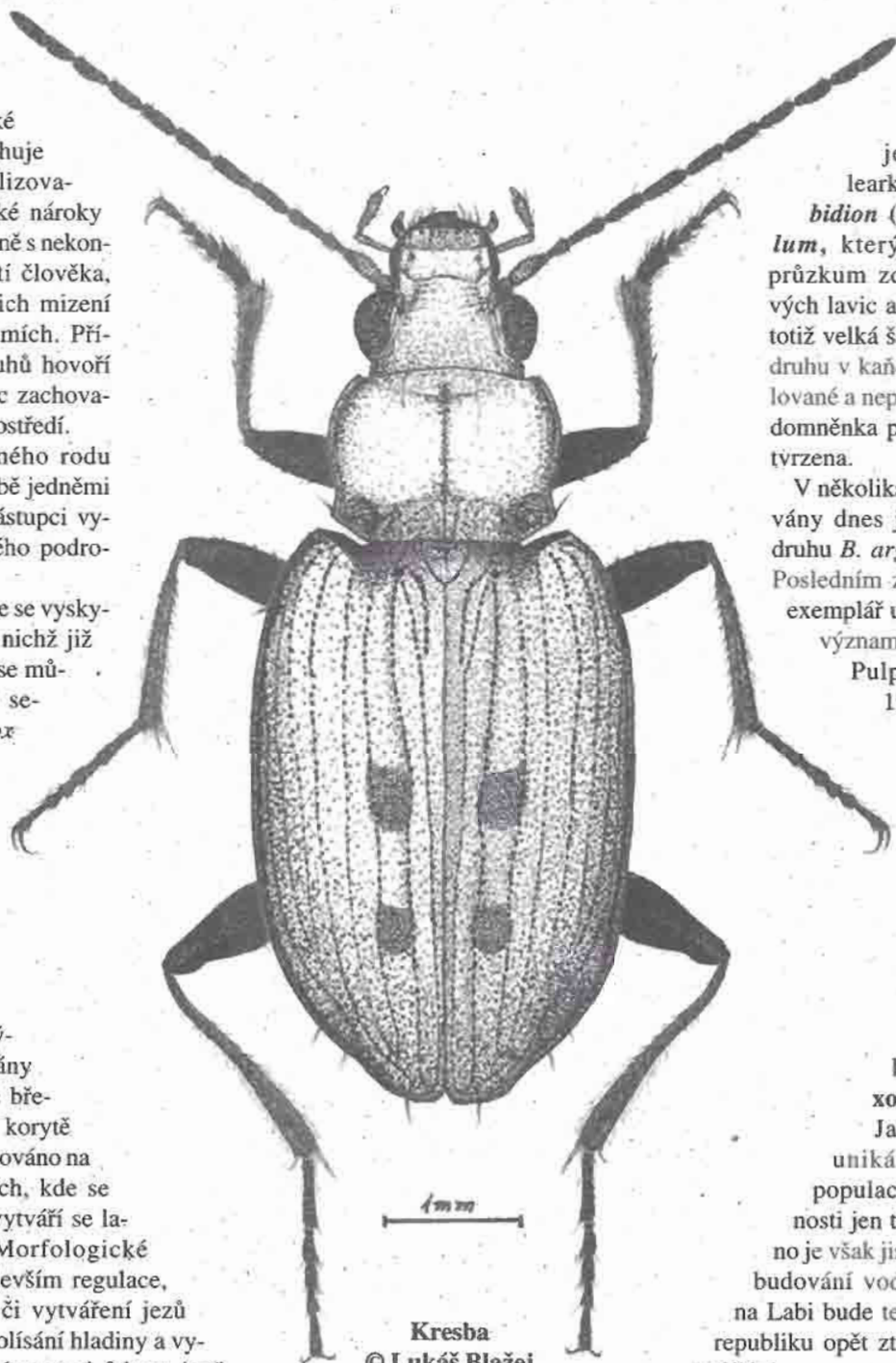
V roce 2004 byl na břehu řeky Labe mezi Děčínem a Hřenskem nalezen jeden exemplář palearktického druhu *Bembidion (Bracteon) argenteolum*, který podnítil rozsáhlý průzkum zdejších šterkopískových lavic a náplavů. Objevila se totiž velká šance přežívání tohoto druhu v kaňonu Labe v malé izolované a nepočetné populaci. Tato domněnka pak byla následně potvrzena.

V několika pracech jsou zmiňovány dnes již historické nálezy druhu *B. argenteolum* z Ústecka. Posledním zjištěním byl pro ČR exemplář uložený v jedné z nejvýznamnějších sbírek dr. Jana Pulpána s datem 19. 6. 1915.

Vzhledem k výše uvedeným nálezům byl tento druh na návrh členů carabidologické sekce České společnosti entomologické zařazen do Červeného seznamu ČR mezi kriticky ohrožené taxony.

Jaký bude vývoj této unikátní, znovuobjevené populace? To lze v současnosti jen těžko odhadnout. Jedno je však jisté, pokud dojde k vybudování vodního či vodních děl na Labi bude tento druh pro Českou republiku opět ztracen, a tentokrát již navždy!

Lukáš Blažej

Kresba
© Lukáš Blažej

Lesní požár u Jetřichovic

Stručný vývoj událostí a přehled zásahových aktivit

Sobota 22. července 2006:

V 17.24 došlo k oznámení požáru v lesním porostu nad bývalou ozdravovnou v Jetřichovicích. Příčina požáru je předmětem spekulací, jako nejpravděpodobnější se jeví cigaretový nedopalek, popř. rozdělování ohně v lese.

V 17.57 dorazila první hasičská jednotka, v intervalech několika málo minut přijížděly další.

Požár se šířil hrabankou i korunami stromů. Během tří hodin se rozšířil na plochu cca 10 ha. Vzhledem k nepřístupnosti lokalit a převýšení bylo zapotřebí budovat systém s čerpadly umožňující překonat nejen vzdálenosti, ale i výškové rozdíly. Hlavním cílem bylo zabránit rozšíření požáru za silnici (žlutě značená stezka), po jeho rozšíření pak udržet jej v prostoru mezi silnicí a červeně značenou stezkou na vyhlídce.

V sobotu zasahovalo celkem 102 hasičů se 17 cisternami a další technikou. Voda byla zajišťována kyvadlovou dopravou z řeky Kamenice (pod kempem), posléze přečerpávána do systému hasičských cisteren a nádrže v areálu ozdravovny. Výjezdová místa techniky na klíčových místech koordinuje Policie ČR.

Neděle 23. července 2006:

Zasahuje již 22 sborů dobrovolných hasičů, 4 hasičské záchranné sbory, 3 krajské ZS a 1 německý (Ottendorf/Sebnitz), dále 2 policejní vrtulníky a 1 letadlo. Techniku tvoří dále 30 cisteren, 15 hasičských avíí a další.

Celkem zasahují 203 hasiči. Cílem je zabránit šíření ohně na větší plochu, přesto se rozšířil přes červeně značenou stezku pod Mariinu vyhlídku. Navečer je požár zejména díky soustředěnému zásahu vrtulníků a letadla relativně ohraničen.

Pondělí 24. července 2006:

V akci je 20 sborů dobrovolných hasičů, 5 hasičských záchranných sborů a 2 policejní vrtulníky. Celkem zasahuje 165 hasičů. Voda je zajišťována kyvadlo-

vou dopravou z řeky Kamenice (pod kempem), posléze přečerpávána do systému hasičských cisteren a nádrže v areálu ozdravovny. Cílem je prolévat zasaženou plochu vodou tak, aby nedocházelo k obnovování požáru. Zejména je pozornost soustředěna na okraje spáleniště tak, aby se nezávěšovala postižená plocha.

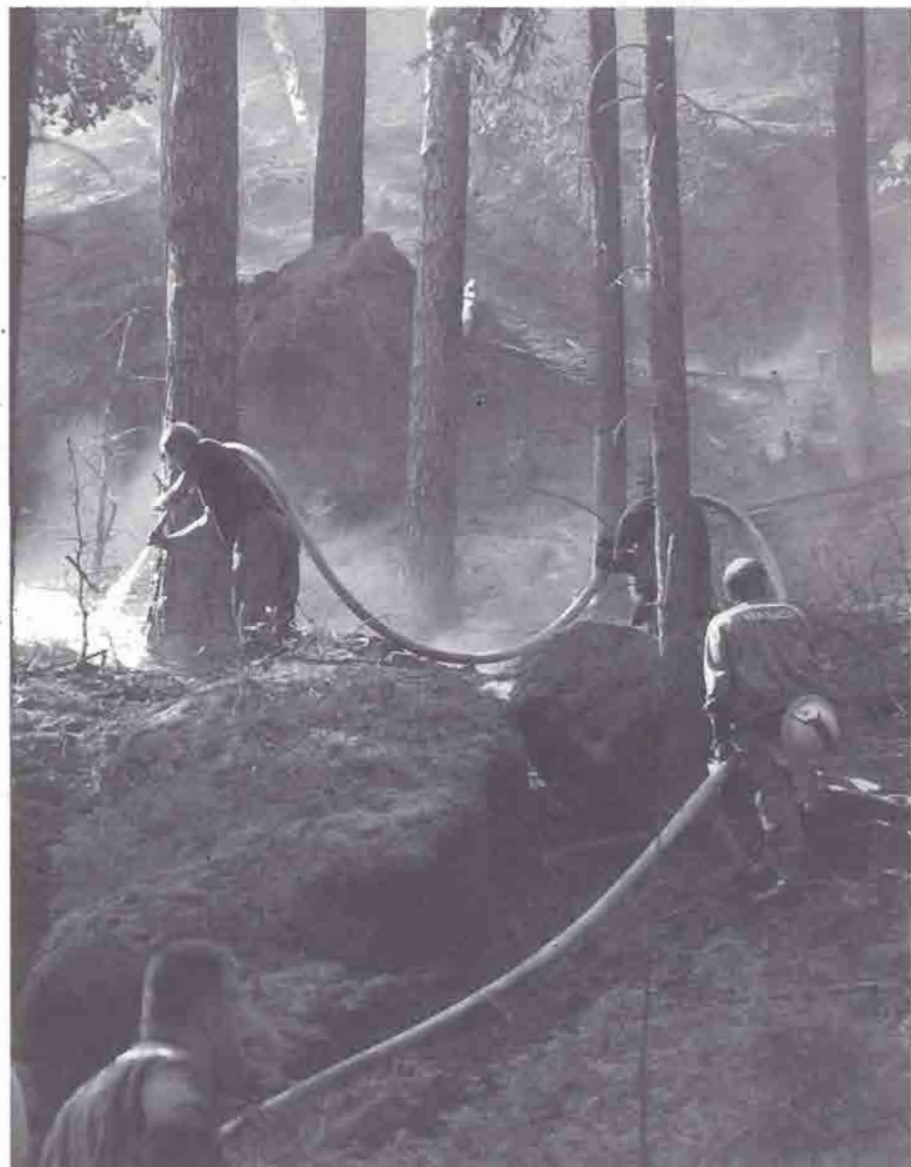
Komplikace prolévání představuje značné teplo naakumulované v popelu a hrabance. Voda nesnadno protéká do hloubky, na povrchu se tvoří mazlavá,

pro vodu neprostupná kůra, pod níž je stále žhavý materiál. Teplo se šíří skrytě pod povrchem.

Úterý 25. července 2006:

Zasahuje již 29 sborů dobrovolných hasičů, 5 hasičských záchranných sborů, 1 policejní vrtulník. Celkem zasahuje 193 hasičů.

Voda je jednak nadále zajišťována kyvadlovou dopravou z řeky Kamenice, ale navíc je ještě zřízena i dálková doprava

vody (2,5 km) z rybníka pana Špíly v Jetřichovicích.

Cílem zásahů je nadále prolévat zasaženou plochu vodou tak, aby nedocházelo k obnovování požáru a pozornost se zaměřuje na jádro zasažené plochy.

Komplikace představuje vítr lokálně rozdmýchávající nové požáry. I nadále představuje problém značné teplo naakumulované ve vrstvě popela. Voda nenasadno protéká do hloubky, na povrchu se tvoří pro vodu neprostupná kůra, pod níž je stále žhavý materiál. Teplo se šíří skrytě pod povrchem. Detergenty nezabírají dostatečně, systém vodních čerpadel navíc vytváří pěnu, voda se v systému hadic a čerpadel vede obtížněji.

Středa 26. července 2006:

Zasahuje 20 sborů dobrovolných hasičů, 6 hasičských záchranných sborů, 1 policejní vrtulník. Celkem je v akci 145 hasičů.

Cílem je prolévat zasaženou plochu vodou tak, aby bylo znemožněno obnovování požáru. Komplikace nadále představuje značné teplo naakumulované v popelu. Voda nenasadno protéká do hloubky. Běžná smáčedla se jeví jako nedostatečná, bylo nasazeno tuhé smáčedlo Pyrocom TS ECO ve formě kartuší aplikovaných do speciálních proudnic. Použití tohoto smáčedla má výborný efekt i při daleko menší spotřebě vody. Navíc odpadá i problém tvorby pěny v systému čerpadel. Nevýhodou je značná pořizovací cena.

Čtvrtek 27. července 2006:

Zasahuje 20 sborů dobrovolných hasičů, 5 hasičských záchranných sborů, 1 hasičský záchranný sbor Českých drah. Celkem zasahuje 124 hasičů.

Voda je nadále zajišťována kyvadlovou dopravou z řeky Kamenice a rybníka pana Špíly. Pokračuje prolévání požářiště, pokračuje aplikace smáčedla Pyrocom.

Pátek 28. července 2006:

Zasahuje 7 sborů dobrovolných hasičů, 2 hasičské záchranné sbory a na místě je stále ještě 55 hasičů. Na požářišti je umístěno 53 sudů s celkovým objemem 9 280 l vody, která má sloužit pro dohašování případných ohnisk požáru.

V 10 hod. dopoledne je požářiště předáno Správě NP České Švýcarsko, která má za úkol provádět dozor nad požářištěm formou pravidelných prohlídek.

Hasičské jednotky postupně opouštějí místo zásahu.

Na likvidaci požáru se postupně podílelo více než 400 lidí. Jednalo se o největší lesní požár na Děčínsku za posledních 30 let. Celková plocha zasažená požárem: 17,92 ha. V onom 29. týdnu se jednalo o pátý požár, v tomto roce pak o sedmý.

Zničené porosty lze rozčlenit do těchto skupin:

Plocha tvořená nepůvodními druhy (zejména borovicí vejmutovkou), určená k přeměně, kde ještě nebyly provedeny managementové zásahy (cca 40 % zasažené plochy).

Plocha, kde již byly provedeny managementové zásahy (zejména odstranění nepůvodních druhů a následná podsadba např. duby, javorem klenem a jedlí bělokorou) (cca 45 % zasažené plochy)

Plocha tvořená přírodě blízkými porosty (cca 15 % zasažené plochy).

Co bude následovat?

Požářiště (17,92 ha) bylo rozděleno na 3 části:

1) *vrcholová část Krkavčího kamene a jihovýchodní svah od Mariiny vyhlídky (cca 6,5 ha)* – v této části budou odstraněny zbytky geograficky nepůvodních dřevin, a poté se tato plocha přenechá sukcesi,

2) *jihovýchodní svah směrem ke žlutě značené turistické stezce (cca 5 ha)* – dojde ke znovuzalesnění jedlí, javorem klenem a dubem. Z důvodu již znatelné eroze svahu bude realizována síje břízy na sněh, kácení po vrstevnici a ponechání dřevní hmoty za účelem vytvoření přírodních protierozních bariér,

3) *na zbývajících cca 6,5 ha* bude vytěžena borovice vejmutovka a stanoviště budou zalesněna bukem a zimním dubem. Patrně bude i zde vyseta bříza pro zpevnění svahů a zabránění erozi.

Na celém požářišti bude probíhat:

- odstranění zbytků geograficky nepůvodních dřevin a průběžné odstraňování jejich náletu,

- kácení 2-3 stromů v deseti až čtrnáctidenních intervalech za účelem zjištění druhů kůrovců a stupně napadení, případně zamokření lýka do konce září 2006 a od března 2007,

- asanace stromů napadených kalamitními druhy kůrovců (lýkožrout smrkový, lýkožrout lesklý, lýkožrout menší, lýkožrout vrcholkový, lýkohub matný, krasec borový),

- ponechání stromů napadených indifferentsními, pařezovými druhy kůrovců (*Hylurgops palliatus*, *Dryocoetes* sp.)

- odstranění rizikových stromů podél turistických cest, aby nedošlo k ohrožení zdraví a života procházejících osob.

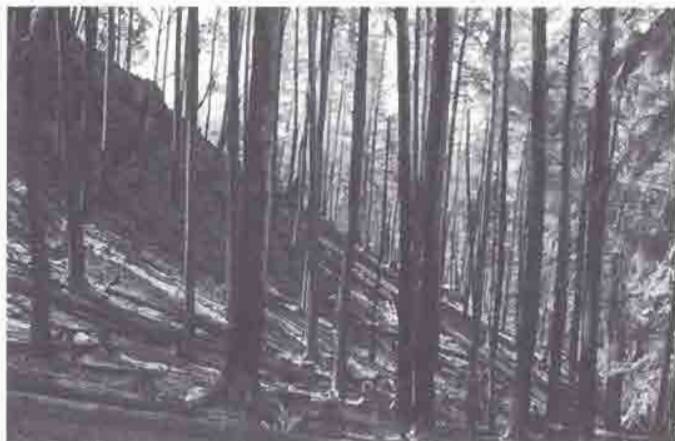
- ponechání veškeré ohořelé dřevní hmoty na lokalitě požářiště z důvodu možného výskytu druhů hmyzu vázaného na spáleníště: krasec (*Buprestidae*): *Melanophila acuminata*, tesařík (*Cerambycidae*): *Acmaeops septentrionis* a dále na spáleníštích vyskytující se střevlíci (*Cerabidae*): *Sericoda quadripunctata*, *Sericoda bogemanni*.

O dění na spáleníšti Vás budeme průběžně informovat.

Antonín Votápek, Jan Drozd

Měsíc poté ...

Týden poté: Je uhašeno – doutnajícím les, ohořelé stromy a ležící kmeny, spálená půda, shořelá hrabanka, písek, prach ... sucho

Dva až tři týdny poté: To nejsou fleky od jogurtu, je to houba! Ohnivka spáleništní ze skupiny hub vřeckovýtrusých, vytvářející růžovo-oranžové až růžovo-červené povlaky na ohořelých kmenech buků a spálené půdě.

Měsíc poté: Houby, všude samé houby! Ale taky: „Travička zelená, to je moje potěšení...“ Spáleniště hraje barvami, proti černi ohořelých kmenů a rezavé barvě jehličí svítí bílé až zeleno-šedé houbové povlaky na spálených kmenech, oranžová a hnědá barva drobných plodnic hub vřeckovýtrusých, ale také jasná zelená rašicích kapradin, trav a semenáčků rostlin!

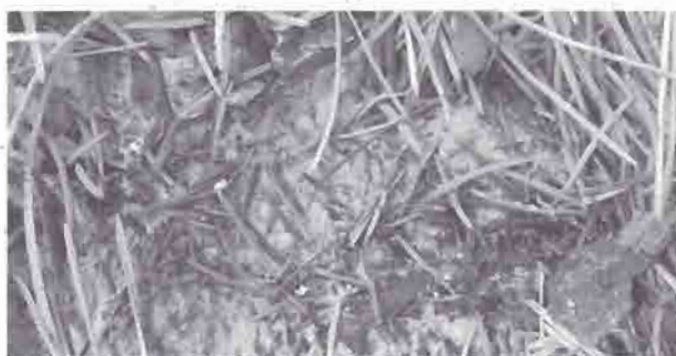
Rašící semenáčky

Hasivka orličí

Houby, houby, houbičky...

Travička zelená ...

A co dál? Příběh ještě nekončí ...

Požár je pro lesy mírného pásu vždy katastrofickou událostí, neboť vytrhne ekosystém lesa ze zaběhaných kolejí a hodí ho někam úplně jinam do stádia bezlesí. Život však běží dál, nastává proces znovuosídlování (tzv. sekundární sukcese), který budeme ve spolupráci s různými vědeckými institucemi sledovat.

Ivana Marková

Nový kříž na Růžáku

V sobotu 23. září 2006 byl na Růžáku vztyčen nový kříž.

Ten starý někdo v květnu letošního roku shodil daleko do kamenného moře pod vrcholem tak, že se částečně rozpadl, další ho zase vyvlekl na vrchol a díly přiložil alespoň k sobě ...

Ten nový kříž čekal již dva roky na svou příležitost – tehdy jsme ho obdrželi od pana Jindřicha Švihnose. Nejprve jsme v srpnu vynesli na Růžák „U“ profil, cement, písek, vodu a nezbytné nářadí a „účko“ pevně ukotvili do pozůstatku základů rozhledny.

V den „D“ pak pan farář kříž nejprve vysvětil, zazpívali jsme několik písní a kancionálů, a rozložený kříž dovezli terénním vozidlem strážní služby národního parku na hranici národní přírodní rezervace, pod vlastní Růžák. Pak už jen pěkně do „teplých“ a za necelou hodinku, okolo poledního, kříž stál.

Poděkování náleží všem zúčastněným, samozřejmě i těm, kteří po svěcení (většinou maminky s dětmi) již na Růžák nešli.

Petr Kočka

P. S.: Pozorný čtenář si jistě všiml, že nový kříž na obrázcích chybí. To není náhoda či chyba, jen skrytá výzva. Na podzim skutečně není na Růžáku přelidněno, a tak si lze udělat velmi hezkou a klidnou procházku.

Takto neslavně skončil po více než šesti letech kříž původní.

Původně jsme chtěli u kostela jen zazpívat pár písní a kříž tak vyprovodit na jeho pouť na Růžák. Tu však přišel pan farář a jeho nabídku na vysvěcení kříže jsme samozřejmě neodmítli.

A je hotovo, vpravo pak nejmladší „nosič“ Štěpán Musil, věk 3,5 měsíce!

Naučná stezka Krásnolipskem (Köglerova stezka)

Tentokrát nebudeme okénko věnovat vybrané geologické zajímavosti, ale přímo celé **naučné trase s geologickou tematikou**, jež vede po území NP ČŠ i okolních CHKO a která byla neděli 13. 8. 2006 v rámci dovršení Letního turistického srazu byla v Krásné Lípě slavnostně otevřena a zpřístupněna veřejnosti. A pro ty z vás, kteří raději se vzdělávají doma než venku v terénu, probereme vybrané zvláštní geologické jevy podél Lužického přesmyku (tedy ty, jež můžete potkat na naučné stezce) podrobněji v dalších dílech našeho geologického okénka.

Trocha historie: Autorem této zřejmě první přírodovědné vycházkové trasy v Čechách byl Krásnolipský rodák *Rudolf Kögler* (1899-1949), který sice pracoval jako úředník, ale od dětství jej provázela nevšední zájem o přírodu a jeho životní vášní byla právě geologie. V letech 1931 až 1935 vybudoval na zahradě svého domu v Zahradách unikátní plastickou geologickou mapu oblasti vyhotovenou z autentických hornin, která je dnes tech-

nickou památkou. Uvádí se, že právě během práce na geologické mapě uzrála v Köglerovi myšlenka vytvoření přírodovědné vycházkové trasy. Původní naučná stezka měřila 12 km a vedla **podél významné geologické poruchy – podél tzv. lužického přesmyku**, začínala na Vápence u Doubice a končila na Vlčí hoře. První průchod naučnou stezkou se uskutečnil v r. 1941, a i přes válečná léta (až do roku 1945) byla Köglerova stezka hojně navštěvována.

Obnovení naučné stezky: Záměr obnovení této unikátní stezky se podařilo uskutečnit až v letech 2003 až 2006. Tato obnovená Köglerova naučná trasa tvoří v současnosti **okruh dlouhý 23 km**. Stezka začíná a končí v Krásné Lípě – v sídelním městě Správy národního parku České Švýcarsko. V úseku mezi Vápenkou a Vlčí Horou trasa navazuje na původní stezku a vede návštěvníka (s výjimkou několika drobných odchylek) převážně stejnými místy, jako ve čtyřicátých letech. Na trase se nachází více než 40 tematických informačních tabulí, které se návštěvníkům snaží otevřít pohled do geologické minulosti tohoto kraje a tím zároveň i oživit myšlenku naučné stezky Rudolfa Köglera.

Informační tabule jsou podél celé trasy stezky na místech, kde jsou většinou přímo v terénu k vidění přítomné zajímavosti a zahrnují **základní informace o geologickém vývoji oblasti a geologických útvech či jevech**. Na rozdíl od stezky původní jsou infotabule tematicky rozšířeny navíc o **botanické, vlastivědné a historické zajímavosti**. Zpeřtřením na trase jsou interaktivní prvky, které ocení zejména děti.

Vybraná témata informačních tabulí:

- geologie a geomorfologie Šluknovského výběžku a Labských pískovců, horniny krásnolipska, Lužický zlom, Vápenka (historie dobývání vápence), Maškův vrch, skalní řízení, tektonická zrcadla, perm, žulové horniny, čedičové vyvěřeliny, prokřemenělý pískovec, geologická mapa

- městský park, lesopark, význačné druhy rostlin a živočichů, lesní škůdci, říčka

Dobová fotografie R. Köglera zachycující instalaci dřevěných tabulí s popisem místních geologických zajímavostí

Křinice a její obyvatelé, jehličnaté stromy, listnaté stromy, ovocné stromy

- lidé v pískovcích, využití dřeva, středověké sklářství, ráumichty, bělidla, podstávkové domy, Carl Dittrich, Peškova straň, Kyjov, Dixův mlýn, obec Vlčí hora, Sněžná, hrad Schönbuch, Krásný buk, rybník Oko, Veroničina studánka ad.

Na obnovení naučné stezky a realizaci projektu se podíleli zástupci města Krásná Lípa, NP České Švýcarsko, Klubu Českých turistů, chráněných krajinných oblastí Lužické hory a Labské pískovce, nevládních neziskových organizací ČSOP Tilia, o.p.s. České Švýcarsko i samotní potomci R. Köglera.

Pro zájemce o rozšířené informace k jednotlivým tématům naučné stezky: V informačních střediscích je v prodeji podrobná mapa s vyznačením trasy i jednotlivých zastávek a rovněž tištěný barevný „Průvodce Köglerova naučnou stezkou Krásnolipskem“ (téměř 80 stran s texty doplněnými fotografiemi a ilustracemi).

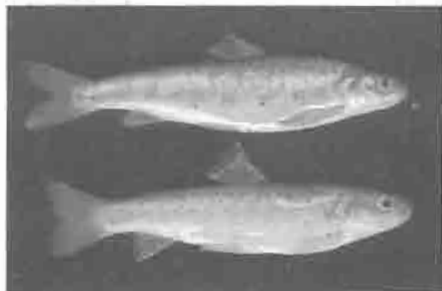
Zuzana Vařilová

Naturpfad: Daubitz-Wolfenberg

Köglerem zpracovaná geologická mapa oblasti podél Lužického přesmyku (tmavě vyznačena oblast tvořená žulami a světle pískovcové území)

Vydra říční a losos obecný

Jednoletý losos - strdlice (nahore) a pstruh (dole); roček lososa má na rozdíl od pstruha světlou tukovou ploutvičku, méně řad červených skvrn na boku, užší tělo, menší tlamku, více vykrojenou ocasní ploutev a větší prsní ploutve.

Vydra a losos – ač zcela odlišné druhy živočichů, mají toho mnoho společného. Život obou je vázán na vodní prostředí a jejich populace potkal v minulém století v Čechách téměř stejný osud. Až do druhé poloviny 19. století byli vydra i losos běžnými zástupci fauny mnoha českých řek. Vybíjení vyder pro cennou kožešinu a jako konkurenta v rybářství, následné znečištění řek a celkový úbytek životního prostoru ve 20. století mělo za následek drastický pokles jejich početních stavů v celé Evropě a na mnoha místech vyhubení. V Čechách se zachovalo pouze několik málo izolovaných a nepříliš početných populací. Ještě horší osud potkal u nás dříve hojnou rybu, lososa obecného. Nadměrný lov, devastace původních trdlišť, znečištění vod a především budování neprostupných jezů na řekách byly příčinou postupného vymizení této majestátní ryby z našich vod. Umělé vysazování, které se na konci 19. století snažilo situaci ještě zachránit, ukončila 1. světová válka a definitivní konec lososů v Čechách pak znamenala výstavba střežkovského zdymadla v roce 1935.

Díky přísné ochraně a úbytku znečištění se však v posledních letech vydra říční u nás opět daří, a ačkoliv stále patří mezi ohrožené druhy, podle posledního sčítání se vyskytuje na více než 40 % území ČR. Areál Národního parku České Švýcarsko patří k jednomu z mála míst,

kde vydry nebyly pravděpodobně v minulosti zcela vyhubeny. V současné době je zde možno kolem potoků a řek běžně spatřit její pobytové znaky, jako jsou stopy či trus. Řeka Kamenice protékající Národním parkem je také jednou ze tří českých řek, kam je v rámci reintrodukčního programu „Losos 2000“ od roku 1998 vysazován plůdek lososa obecného, s cílem znovuoobnovení jeho populace v Čechách. Kolem 90 tisíc kusů váčkového plůdku je ročně vysazováno do řeky v oblasti Dolského mlýna. Tyto dva druhy tedy opět po mnoha desetiletích sdílejí společné životní prostředí.

Repatriační proces lososa je však teprve v začátcích a jeho úspěch závisí na mnoha faktorech. Jedním z nich je také vliv rybožravých predátorů, mezi které patří právě vydra, na přežití vysazovaných jedinců. Ve vyváženém ekosystému se mezi predátorem a kořistí po čase vytvoří rovnováha, která oběma druhům umožní trvalou existenci. Ačkoliv se lososi vyskytují běžně v řekách obývanými také vydrami, jedná se v případě řeky Kamenice o nový druh v prostředí, vysazovaný v menším množství než by odpovídalo přirozeně se obnovující populaci, a vliv vyder na přežití mladých lososů

může být tedy spornou otázkou.

V letech 2003 až 2004 proto proběhl na řece Kamenici výzkum provedený katedrou rybářství Jihočeské univerzity zaměřený na skladbu potravy vydry říční, s cílem určit jaký podíl v potravě vydry tvoří právě losos. Skladba potravy byla určována z nestrávených zbytků kořisti obsažených ve vydřích exkrementech. Vzorok trusu byly sbírány v měsíčních intervalech v průběhu jednoho roku podél toku řeky v úseku od soutoku s Chříbskou Kamenicí po začátek vzdutí hladiny v Tiché soutěsce.

Převážnou většinu potravy vydry tvoří ryby, loví však i ostatní druhy živočichů – nalezeny byly zbytky savců, ptáků, obojživelníků i hmyzu, především schráněk chrostíků. Ačkoliv je vydra schopna ulovit i velmi velké ryby o hmotnosti přes 10 kg, její hlavní kořisti jsou malé ryby do 20 cm. V případě řeky Kamenice bylo nejvíce ulovených ryb o velikosti 6 až 10 cm.

Hlavní kořisti vydry ve sledované lokalitě je pstruh potoční, který tvořil 29 % všech úlovků a celou polovinu hmotnosti veškeré kořisti. Hojně loveným druhem je také vranka obecná (27 % úlovků), dále losos a v menším

Charakteristické znaky přítomnosti vydry – stopy a trus

– společný život v jedné řece

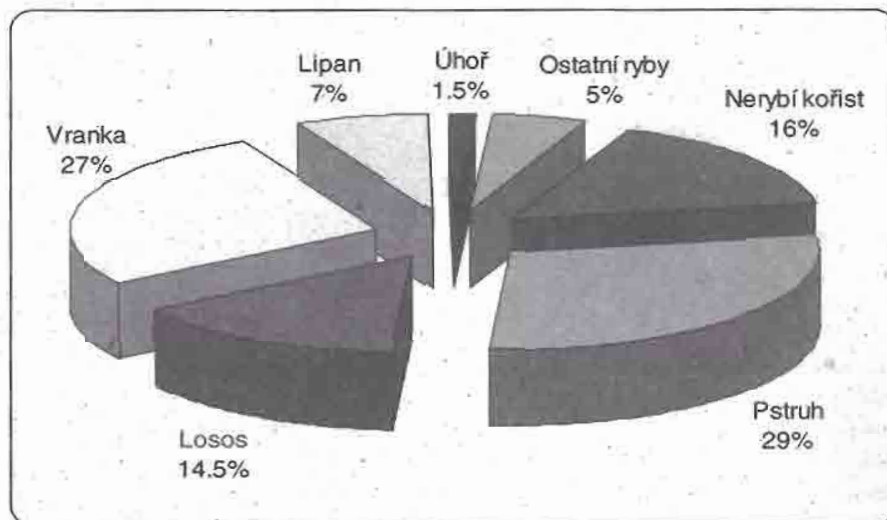
množství lipan. Z druhů vyskytujících se v Kamenici byl v potravě zjištěn v malém množství také úhoř. O tom že vydry neloví pouze na omezeném území, svědčí i nález zbytků ryb, které se v řece přirozeně nevyskytují, jako plotice, kapr, štika či okoun, a které byly pravděpodobně uloveny v některém z rybníků v okolí Staré a Nové Olešky. Losos byl zjištěn jako třetí nejčastější kořist vydry (14,5 %) a protože se jednalo většinou o malé jedince do 10 cm, jeho podíl na celkové hmotnosti činil pouze 5 %. Aby bylo možno porovnat skladbu potravy se skladbou obsádky, byl na třech vybraných místech řeky proveden odlov ryb elektrickým agregátem. Zastoupení jednotlivých druhů ryb v řece víceméně odpovídalo jejich zastoupení v potravě vydry. Výjimkou byla pouze vranka, která byla lovena ve výrazně větším množství než odpovídalo zjištěnému poměru na obsádce. Příčinou může být její snížená schopnost úniku před predátory, na populaci vranky v řece však vzhledem k jejím vysokým početním stavům nemá predace vydry negativní dopad. Vzájem-

ný podíl pstruha a lososa v řece Kamenici byl zjištěn 67 : 33 %, a tento podíl se také výrazně neliší od zjištěného poměru těchto dvou druhů v potravě vydry.

Z výsledků této studie vyplývá, že vydry obvykle loví rybí kořist úměrně k jejímu zastoupení v obsádce. Zjedno-

dušeně lze tedy říci, že v jakém množství se ten který druh ryby v řece vyskytuje, v takovém poměru je loven vydrou a toto tvrzení platí i pro lososa jako nově reintrodukovaného druhu. Mladí lososi se po vysazení stávají přirozenou složkou potravního řetězce a stejně jako ostatní ryby

Procentické zastoupení jednotlivých složek kořisti v potravě vydry na řece Kamenici

Typické značkovací místo vydry říční – exkrementy na vrcholu balvanů vystupujících z vody

jsou loveny rybožravými predátory. Losos však není preferovanou složkou kořisti, a predace vydry by tedy neměla průběh reintrodukčního procesu výrazně ovlivnit. Toto tvrzení platí ovšem za předpokladu, že bude do řeky vysazováno dostatečné množství plůdku, které bude schopno přežít všechny nástrahy, které lososi čekají během vývoje a pak dlouhé cesty do moře a zpět. Do mateřské řeky se musí vrátit takový počet dospělých jedinců, kteří budou schopni se úspěšně vytříbit a založit tak novou generaci českých lososů. I dospělí jedinci se totiž mohou nakonec stát kořistí vydry ještě před vytříbením.

Bude trvat ještě mnoho let, než se lososům podaří založit dostatečně silnou populaci, schopnou přirozené reprodukce. Věříme však, že se nám v tomto případě nakonec povede napravit chyby z minulosti a tuto krásnou rybu budeme moci opět obdivovat i v našich českých řekách.

David Kortan

VYHUBENÉ A NEZVĚSTNÉ DRUHY LABSKÝCH PÍSKOVců (ČESKOSASKÉHO ŠVÝCARSKA)

Díl 3. Vstavač kukačka (*Orchis morio*) - vyhynulý „blázen“ flóry Labských pískovců

Jsou bohužel rostliny a živočichové, kteří z naší planety zmizeli navždy a nikdy je již nespátíme. Dlouhá pouť na cestě evoluce jim byla mnohdy ukončena lidským přičiněním. Vybíjení, nádměrný sběr, nevhodné způsoby hospodaření a řada dalších negativních faktorů byly a jsou důvodem, proč přicházíme navždy o bohatství naší modré planety.

Jedním takovým druhem je i naše poměrně vzácná orchidej, **vstavač kukačka**. Tato orchidej se vyskytovala na rozmezí Labských pískovců a Českého středohoří, mezi Markvarticemi a Českou Kamenicí v okolí Kamenické Nové Visky, nedaleko od vlakové zastávky Rabštejn. Na základě ústního sdělení našeho kolegy Rainera Marschnera o výskytu kukačky jsme podnikli výpravu a společně jsme procházeli (okolo roku 1998) lokalitu jejího bývalého výskytu. Bohužel bezvysledně, stanovištní podmínky byly již natolik pozměněné, že nebylo možné další přežití druhu. Sklad hnoje a přeorání louky zpečetilo navždy výskyt vstavače kukačky v této lokalitě.

Přezdívka „blázen“ v nadpisu příspěvku je z druhového jména **morio**. Řecké slovo „*moros*“ má význam „blázen, bláznivý“ a vztahuje se k tvaru květu a především okvětních lístků. Ty

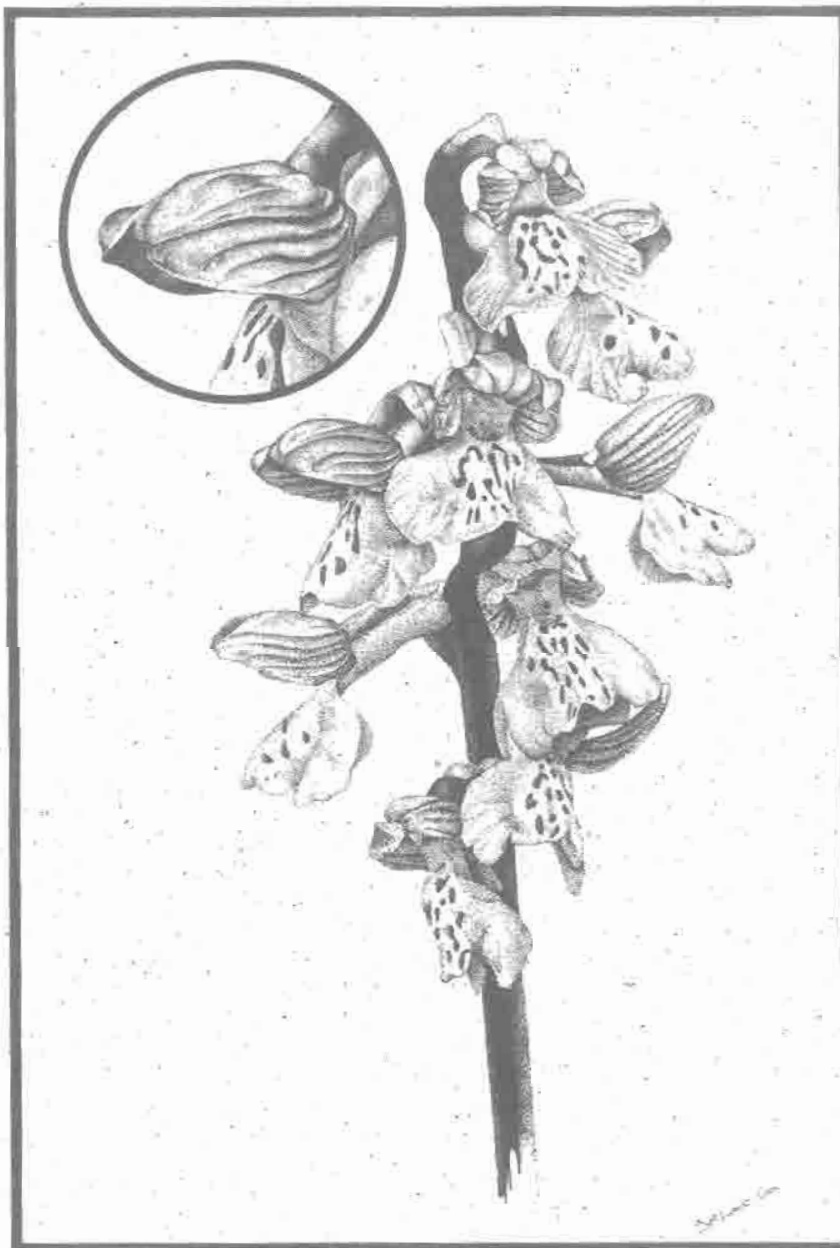
vytvářejí útvar připomínající přilbu, která je pruhovaná (viz obrázek) a je podobná jakési bláznově čepečce.

Zajímavostí je používání hlíz vstavače kukačky v lidovém léčitelství. Hlízám byl přisuzován afrodiziakální účinek, který se nepotvrdil a mnoho rostlin bylo nesmyslně zničeno.

Charakteristickými místy výskytu jsou zachovalé, suché

louky a pastviny nebo okraje lesních porostů, křovinatých lemů apod. Optimem výskytu jsou nížiny až pahorkatiny. Vstavač kukačka osidluje bazické a kyselé půdy - z těchto ekologických nároků je zřejmé, že osidloval většinu území České republiky a byl jedním z nejhojnějších druhů. Změny ve způsobu hospodaření, používání průmyslových hnojiv a změna druhové skladby lučních porostů vedly k zániku velkého počtu lokalit s výskytem kukačky (v českých zemích zaniklo přes 80 % lokalit s výskytem kukačky v posledních 30 letech).

Jediná recentní a relativně prosperující populace vstavače kukačky v celém Českém středohoří je v okrese Děčín na Bohyňských ladech, jihozápadně od Děčína. Můžeme jen doufat, že šetnější přístup k loukám a pastvinám umožní návrat druhům, které byly z naší krajiny vytlačeny a jsou na pokraji zániku.

Kresba © Petr Nėsvadba

Petr Bauer

Seminář Minulosti Českého Švýcarska

Ve dnech 12. - 13. října 2006 se po roční pauze uskutečnil již čtvrtý seminář **Minulosti Českého Švýcarska**. Oproti předchozím ročníkům se cyklus přednášek odehrál v netradičních prostorách - badatelně Státního okresního archivu Děčín.

K posluchačsky nejděčnějším příspěvkům patřil například výklad profesora Jiřího Svobodu z Dolních Věstonic o výsledcích dalšího výzkumu lokalit s nálezy z období mezolitu. Dle jeho slov patří teritorium v blízkosti Dolského mlýna k cenným, téměř modelovým areálům, z jejichž studia se lze posunout dále v

pochopení doby lovců - sběračů. S velkým ohlasem byl přijat i výklad Mgr. Vojtěcha Vaňka z Kutné Hory (jinak ovšem bývalého *Děčňáka*) o nejstarších zmínkách o dění na teritoriu Českého Švýcarska ve fondech Státního archivu v Drážďanech. Etudou na bránice posluchačů pak byl popis povodně z roku 1845, který s vtipností, při podobných událostech ne zcela obvyklou, představil ve svém příspěvku Jan Němec.

Všechny přednášky budou během příštího roku opět vydány ve sborníku *Minulosti Českého Švýcarska IV*. **Natalie Belisová**

Účastníci exkurze v prosekané Kamenné cestě mezi Jetřichovicemi a Rynarticemi

Pohled do auditoria.

PhDr. Kamil Podroužek, PhD. na exkurzi po dobývkách železné rudy.

Černý čáp - report II

Dne 26. 8. 2006 byl náš čáp černý pozorován a také vyfocen rakouským kolegou na rybníku Kühlteich v oblasti Hohenau an der March v **Dolním Rakousku**. K mé velké radosti byl ve výborné kondici, živ a zdravý. Je to prostor lužních lesů, slepých ramen, luk a rybníků na česko-slovensko-rakouském pomezí. Tohoto čápa jsme kroužkovali 5. 6. 2003 jako mládě na skalním hnízdě na Doubicku spolu s jeho třemi sourozenci. Kroužkován byl na pravé noze speciálním, na dálku odečítacím kroužkem s kódem 6024 a na levé noze standardním hliníkovým kroužkem s kódem BX 10144.

Není to ovšem první hlášení o tomto čápovi. Možná si vzpomenete na hlášení z Izraele z roku 2004.

Zbývá jen popřát našemu cestovateli hodně štěstí a zdraví a doufám, že se nám zase znovu „ozve“. **Pavel Benda**

Věčné téma „Ochrana přírody versus turistika“ aneb Komunikovat, komunikovat a ještě jednou komunikovat

V pátek 11. srpna 2006 jsem se zúčastnil zajímavé diskuse s osobitým spisovatelem, přírodovědcem, ale hlavně skromným a slušným člověkem panem Miloslavem Nevrlým, který tak kouzelně popsal přírodní krásy a romantický ráz Českého Švýcarska ve své knize Chvály Zadní Země. Nejen této knize a tomuto kraji bylo setkání, jež bylo součástí celostátního turistického srazu pořádaného Klubem českých turistů (KČT) v Krásné Lípě, věnováno, ale přeci jen velká část povídání se točila kolem „Zadní Země“, tedy koutu české přírody, který se již téměř 7 let může pyšnit označením Národní park České Švýcarsko.

Je proto logické, že část dotazů směřujících na pana Nevrlého z řad posluchačů se dotkla také aktivit Správy NP. Musím bohužel říci, že mě poněkud zaskočily některé ironicky laděné připomínky a bédování „na ty ochranáře, kteří nám zakazují navštívit místa, kudy právě přeletěl sokol nebo kácí nádherné vejmutovky apod.“ Pan Nevrlý je však našťástí nejen vynikající spisovatel, ale především profesionální přírodovědec, takže tyto poznámky odrážel s nadhledem člověka, který ví, že ochrana přírody je věc nadměrně komplikovaná a že není možné na zdánlivě jednoduché otázky a připomínky jednoduše odpovídat bez podrobné znalosti celé věci.

Ti, kteří od odpovědi pana Nevrlého čekali potvrzení svého obrázku, který si o ochranářích sami udělali, se tedy nedočkali, ale ve mně ještě dlouho po ukončení besedy zůstala lítost a hořký pocit z toho, že pro některé organizované turisty představuje státní ochrana přírody

nikoliv partnera, ale spíš někoho, kdo jim brání v jejich bohubylých aktivitách. Přitom často stačí jen pozorně si přečíst návštěvní řád, prostudovat informační materiály a člověk zjistí, že „tak hrozní ti ochranáři zase nejsou“. Opět se ukázalo, jak nesmírně důležitá je vzájemná komunikace turistů a ochranářů, jak moc je potřeba neustále si vzájemně vysvětlovat své potřeby, cíle a očekávání. Samozřejmě, že ochrana přírody v národním parku, jehož posláním je uchování a zlepšení přírodního prostředí, a rozvíjející se turistika, která s sebou nese stále větší tlak na toto přírodní prostředí, budou vždy už z principu stát tak trochu na opačných stranách barikády. Jedna věc je však jistá: ochránci přírody a turisté se spolu musí naučit žít. Neexistuje totiž velká pravděpodobnost, že by jeden z táborů někdy „vyklidil bitevní pole“ (naštěstí). K tomuto faktu se však můžeme postavit buď jako k problému, který nás všechny bude neustále „otravovat“ anebo ho naopak pochopíme jako výzvu a inspiraci.

Škoda, že oba tábory nevyužily k takové inspirativní diskusi právě zmíněný turistický sraz konaný v sídelním městě Správy Národního parku. A příležitost tu byla: v ten samý den, kdy se konala beseda s dr. Nevrlým, se měl uskutečnit i seminář „Turismus a ochrana přírody“, který připravila Správa NP České Švýcarsko ve spolupráci s KČT. Bohužel, kromě přednášejících ze Správ NP České Švýcarsko a CHKO Labské a pískovce a čestného předsedy KČT pana Havelky, si na seminář nikdo jiný čas neudělal. Problémem prý byla nevhodně zvolená doba, kdy se měl seminář uskutečnit (dopolední a odpolední čas využili účastníci turistického srazu logicky spíš k výletům do přírody než k vysedávání v přednáškovém sálu). Jak však spolu chceme upřímně komunikovat, když nejsme schopni se domluvit ani na termínu společného setkání?!

Jednu šanci jsme tedy bohužel propásli, ale je třeba to zkoušet dál, neboť jenom vzájemná diskuse může napomoci „otupit ostří“. Aby však nedošlo k mýlce, autor článku si v žádném případě nemyslí, že chyba v komunikaci je jen na straně turistů. Právě naopak, větší díl aktivity a odpovědnosti v této oblasti leží na profesionálních ochranářích (orgán státní ochrany přírody má zodpovědnost za dodržování zákona ve svěšené oblasti, a proto by měl umět své aktivity ostatním dotčeným subjektům, včetně turistů, vysvětlit a musí se o to ve svém vlastním zájmu také neustále snažit). Nechť je tento článek jedním z pokusů o nastartování takové diskuse.

A jak je to tedy s tím sokolem a vejmutovkou aneb co by měl návštěvník Národního parku České Švýcarsko také vědět?

Ochrana sokola stěhovavého v NP

Sokol stěhovavý je kriticky ohroženým ptáčkem druhem naší přírody, který se ale zároveň v posledních letech stává symbolem ozdravující se přírody (nejen) v Národním parku České Švýcarsko. Ve 2. polovině 20. století byl postupně v celé České republice i v mnoha dalších evropských zemích téměř úplně vyhuben (příčin bylo několik: rušení na hnízdištích, odstřel, vybírání mláďat z hnízd, ale hlavně zamoření přírody toxickými látkami, které se dostaly do potravního řetězce a konkrétně u dravců pak způsobovaly smrt, neplodnost nebo poruchy ve vývoji vajíček). Díky zlepšení stavu životního prostředí po r. 1989 a díky ochráncům přírody se sokol do naší přírody našťástí opět vrací. Konkrétně jedinci hnízdící dnes v Českém Švýcarsku jsou většinou potomky sokolů vypouštěných mezi léty 1989 až 1996 v sousedním Saském Švýcarsku. V našem Národním parku tak dnes ve skalách hnízdí 4 až 5 párů.

Do okolí jejich hnízd je v době hnízdění (většinou od března do června) **dočasně omezen vstup návštěvníků** (jsou zřízeny tzv. dočasné chráněné plochy). Cíl je jediný: zajistit co největší klid v citlivém období sokolího života. Samozřejmě si návštěvník může říci: „Jak mohu sokola vyrušit tím, že v tichosti projdu kousek od jeho hnízda?“ Ano, to je pravda, jeden ukázněný člověk (většinou) zkázu nevyvolá. Problémem však je, když takových lidí budou desítky, stovky či tisíce za den. I ti nejukázněnější návštěvníci se přirozeně chtějí bavit, povídat si, což už samo o sobě může působit na hnízdící ptáky rušivě (a to nemluvíme o těch „návštěvnících“, kteří si přírodu Národního parku pletou s fotbalovým stadiónem, smetištěm, adrenalinovým centrem apod., ovšem to už je zase trochu jiná kapitola). Ale ani soustavné rušení ještě nemusí znamenat pro tyto nádherné dravce katastrofu, což nám každoročně dokazují některé páry vyvádějící mláďata v hnízdech umístěných vysoko nad turisticky velmi frekventovanými stezkami. K tragédii však může dojít, když se turista (anebo třeba horolezec) dostane, byť nevědomky, nad úroveň sokolího hnízda. Sokoli dokáží ještě „skousnout“ lidské hemžení na cestě pod hnízdem, ovšem pokud zahlédnou člověka pohybujícího se nad úrovní hnízda, i ti nejotřelější ztrácejí trpělivost a hnízdo opouštějí. Pokud je takových vyrušení ně-

V NP je zákaz vstupu mimo značené cesty omezen pouze na I. zónu

Vejmutovkový les je téměř bez života

kolik denně, není asi třeba dál popisovat, jaké nebezpečí malým sokolíkům hrozí. A poněvadž není v silách strážců přírody věnovat se všem návštěvníkům individuálně a dohlížet, jak se kdo v přírodě chová a kde se zrovna pohybuje (pohyb návštěvníků je s výjimkou I. zóny prakticky neomezený), nastupuje v případech, jako je hnízdění sokolů, na řadu tzv. „princip předběžné opatrnosti“ a vstup na určité území je dočasně zakázán všem. Po ukončení hnízdění je samozřejmě vstup návštěvníků na uzavřená místa opět povolen.

Jen pro doplnění: návštěvník NP České Švýcarsko může naprosto neomezeně navštívit 80% jeho území, a to i mimo značené cesty. Výjimkou je jen I. zóna NP, kde je ovšem pohyb také dovolen, ale jen po značených cestách. Úplný zákaz vstupu je uplatňován jen ve výjimečných případech (zmiňené dočasně chráněné plochy, omezení vstupu do lesů v důsledku mimořádného nebezpečí vzniku požáru, řícení skal apod.).

Odstraňování (spíše „nahrazování“) borovice vejmutovky

Borovice vejmutovka je u nás nepůvodní druh stromu pocházející ze Severní Ameriky z oblasti Skalnatých hor. V Českém Švýcarsku byla poprvé vysazena před více než 200 lety. Důvod byl jednoduchý – vejmutovka je rychle rostoucí a zároveň nenáročná dřevina, která vezme za vděk i chudou písčitou a skalnatou půdou (pochází přeci ze Skalnatých hor), která je pro zdejší oblast typická. Vejmutovka rychle roste, dosahuje tedy poměrně brzo tzv. mýtního věku. Zkrátka, lesní hospodáři si mnuli ruce a pochvalovali si, jak výborný strom ta vejmutovka je a návštěvníkům bylo vlastně jedno, jestli jdou lesem bukovým, jedlovým či vejmu-

tokovým. A možná, že se jim vejmutovka líbila ze všech stromů nejvíce, vždyť její jehličí je tak jemné na dotyk....

Ale ouha, postupně se ukázalo, že náš „americký přistěhovalec“ si na zdejší prostředí nejen rychle zvykl, ale postupně se začal rozpínat a tak trochu se vymknul lidské kontrole. Spontánně a nekontrolovatelně se šířil a vytlačoval (a dodnes vytlačuje) domácí druhy a narušil dokonce i zbytky původních cenných porostů na těch nejneprístupnějších místech. Ani to však lesníkům nebo turistům nemuselo příliš vadit, ovšem po vyhlášení Národního parku České Švýcarsko začala vejmutovka dělat vrásky na čele hlavně profesionálním ochráncům přírody. Ti totiž mají v popisu práce péči o přírodu jako celku, nikoliv jen hospodaření a péči o lesy nebo jen péči o návštěvníky. Jejich úkolem je uchovat a zlepšit přírodní prostředí tak, aby se co nejvíce přiblížilo původnímu stavu. Pro nepůvodní a navíc agresivně se šířící vejmutovku tu bohužel není místo. Kdybychom proti ní nezasáhli, mohli bychom za pár let Národní park zrušit, protože už by vlastně nebylo z živé přírody co chránit.

Ptáte se, jak je to možné? Vždyť ten vejmutovkový les přeci vypadá z vyhlídek tak krásně,

svěže a zeleně... Tak ale vypadá opravdu jen při pohledu s ptáčí perspektivy. Když však do takového lesa vstoupíte, nenajdete tam kromě vejmutovek a vysoké vrstvy opadaného rezaového jehličí už téměř nic. Husté koruny vysoko nad vámi totiž brání průchodu slunečních paprsků a špatně se rozkládající vejmutovkové jehličí na zemi není taky zrovna ideálním místem pro život... I proto se dnes Správa NP snaží vejmutovky nahradit původními dřevinami jako je buk, dub, borovice lesní či jedle. Takové smíšené lesy totiž poskytují životní podmínky i jiným druhům rostlin a na ně vázaným živočichům. A pestrý les plný života potěší nejen ochránáře, ale jistě i turisty ☺.

Samozřejmě, že pohled na čerstvě pokácený les (nejen ten vejmutovkový) vyvolá v člověku spíš pocit zmaru a neštěstí, případně zlosti (nota bene v chráněném území), ale zkuste to stejné místo v Národním parku navštívit za 2 roky. Myslím, že vás bujnost zeleně na bývalé pasece překvapí (a možná i potěší). I přesto, že se Správa Národního parku snaží zasahovat do přírody co možná nejšetněji (např. ke stahování kmenů se používají koně), může neinformovaného návštěvníka zaskočit zvuk motorových pil rozléhající se lesem, rozježděné cesty, případně uzavření některé komunikace z důvodu provádění těžby a nebezpečí úrazu. Ale stejně jako v případě ochrany sokolích hnízd i tato lesnická opatření jsou jen dočasná. V místech, kde byla vejmutovka odstraněna a byly vysázeny původní dřeviny si příroda začíná vládnout sama. Člověk pak bude taková místa navštěvovat už ne s motorovou pilou v ruce, ale daleko spíš s turistickým batohem na zádech.

Přejeme vám příjemný pobyt v Národním parku České Švýcarsko. **Richard Nagel**

Foto: Zdeněk Patzelt, Václav Sojka

Sokol stěhovavý, vzdušný král a opeřený drahokam NP České Švýcarsko, s uloveným holubem

Letní česko-německý tábor dětí a mládeže 2006 aneb „Tentokrát na Šumavě“

Ve dnech 31. 7. až 9. 8. 2006 proběhl na Šumavě další ročník česko-německého tábora dětí a mládeže, v jehož pořádání se každoročně střídají správy národních parků Šumava, Bavorský les, České Švýcarsko a Saské Švýcarsko. Tábora se účastní děti od 12 do 16 let z regionů zmíněných národních parků. Z regionu NP České Švýcarsko se letos zúčastnilo šest dětí a dva vedoucí – pracovníci správy NP.

Celkem se letos sjelo do kempu Hájná Hora nedaleko Vimperka 28 dětí a 10 dospělých, pro které Správa NP a CHKO Šumava připravila bohatý program. Výlety do nejcennějších částí Šumavy (slatě, Boubínský prales), doplňovaly návštěvy kulturních památek a muzeí (hrad Kašperk, Vchynicko-tetovský plavební kanál, muzeum ve Vimperku a v Kašperských horách). Poučení o přírodě a historii Šumavy našli zájemci v návštěvnických střediscích Správy NP (Kašperské Hory, Kvilda). Atraktivním bodem pro-

gramu byla návštěva ZOO Ohrada nedaleko Hluboké nad Vltavou, která se specializuje na chov středoevropské fauny (určitě největší pozornost přitahoval výběh vyder říčních, které jsme pozorovali při jejich divokých vodních hrátkách).

Kromě výletů měli účastníci také možnost zajezdit si na koních či shlédnout výcvik psů (ti nejodvážnější si dokonce zkusili roli figuranta při nácviu zadržení pachatele). Jedno odpoledne se děti seznamovaly s tím, co je to GIS (geografické informační systémy). Část programu byla věnována rukodělným aktivitám (drátkování, batikování triček, práce s pedigem, zdobení květináčů a kamínků ubrouskovou metodou). Nechyběl hravý kurz češtiny a němčiny, děti si psaly táborovou kroniku a když byl čas (a počasí) zbylo místo i na fotbal a jiné hrátky. Jeden večer zpestřil

Z programu „Najdi si svůj strom“.

konzert na harfu a asi neúspěšnějším bodem programu byla závěrečná diskotéka.

Snad jediné, co chybělo, bylo lepší počasí. Šumava potvrdila svou pověst uplakaných hor a několik dní téměř kompletně propršelo. Ale i přesto se tábor vydařil a již při odjezdu bylo slyšet z mnoha úst: „Tak za rok v Českém Švýcarsku!!!“

Na závěr ještě malý dodatek: Cílem těchto táborů samozřejmě není jen seznámit účastníky s přírodními krásami a problematikou ochrany přírody v nejcennějších koutech česko-německého pohraničí, ale především napomoci k vzájemnému poznávání a odbourávání stereotypního a traumatické minulostí poznamenaného nahlížení na „ty za hranicí“. A kde jinde si lze lépe uvědomit fakt, že „oni jsou nám vlastně hodně podobní“ než tam, kde lidé po obou stranách hranice řeší podobné problémy (v našem případě problémy související s ochranou přírody)? A u koho jiného s tím začít než u nejmladší generace, která daleko více než minulostí žije současností a plánuje svou budoucnost? I z těchto důvodů snad mají podobné projekty smysl.

Richard Nagel

Výlet na Tříjezerní slatě se strážcem NP Šumava.

České Švýcarsko - zpravodaj Správy Národního parku České Švýcarsko, ročník 5, číslo 2/2006, č. reg.: MK ČR E 13314.

Vydává: Správa Národního parku České Švýcarsko, Pražská 52, 407 46 Krásná Lípa, tel./fax: +420-412 354 055.

Redakce: Natalie Belisová. Spolupráce: Handrij Härtel, Zdeněk Patzelt, Václav Sojka. Grafická úprava: Pavel Panenka (panenka@principdc.cz). Tisk: Delta Print, Říční 66, Děčín XXXII. Vyšlo v listopadu 2006. Nepronějné.

Canon - hlavní partner NP České Švýcarsko